NÁRODNÍ INSTITUT
PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

SPOLU TO ZVLÁDNEME

Jitka Mikolášová

Úvodní slovo

Spolu to zvládneme je sada pracovních listů určená pro výuku dětí/žáků cizinců 2. stupně základní školy (na úrovni mírně až středně pokročilých). Není tedy primárně určena k výuce začátečníků, třebaže některé pracovní listy a kopírovatelné přílohy je i pro ně možno použít. S materiálem je možné pracovat se žáky v menších skupinách, ale i jednotlivě (zde je nutné některé úkoly vynechat, popř. se učitel vžije do role žáka – např. u rozhovoru). Pracovní listy je vhodné přizpůsobit konkrétním podmínkám výuky, zohlednit jazykovou vyspělost žáků a jejich schopnosti. Součástí pracovních listů je doplňkový výukový materiál – kopírovatelné přílohy. Jsou vhodné pro práci v jednotlivých lekcích při opakování učiva nebo při výkladu nového učiva a jeho procvičování (např. formou pexesa, domina). Jednotlivé lekce obsahují úvodní text nebo obrázkový slovník, gramatiku, slovní zásobu a cvičení, která učitel může upravovat a doplňovat dle potřeb žáků.

Jitka Mikolášová

Obsah

1. Pojďme se seznámit 1

1.1 Kdo je to? Co je to? 3

1.2 Jak se jmenuješ? Odkud jsi? 7

2. Škola, třída, školní potřeby, vyučovací předměty 11

2.1 Obrázkový slovník 13

2.2 Vyučovací předměty 19

3. Povolání 21

3.1 Kdo je to? Co dělá? 23

4. Volný čas 27

4.1 Obrázkový slovník 29

4.2 Časování sloves 30

5. Jaké to je? 33

5.1 Jaké to je? 35

5.2. Černá nebo bílá? Slova protikladná 37

6. Kopírovatelné přílohy (doplňkový materiál k pracovním listům) 39

Recenzovaly:
doc. Jaromíra Šindelářová, CSc.
Mgr. Barbora Nosálová

© Národní institut pro další vzdělávání, 2019

ISBN 978-80-7578-023-2

1. Pojďme se seznámit

Téma je rozpracováno do dvou pracovních listů. Obsahuje **úvodní text, slovní zásobu, gramatiku a cvičení**.

V první části žáci odpovídají na otázky **KDO JE TO? CO JE TO?** vazbou **TO JE …** a zároveň ukáží na obrázek.

V gramatické části se seznámí s českými hláskami a jejich výslovností, zejména délkou samohlásek, dále se souhláskami tvrdými a měkkými a psaním –y/-i po těchto souhláskách. Cvičení v této části jsou zaměřena na doplňování diakritiky a správné čtení a na psaní –y/-i po tvrdých a měkkých souhláskách.

Klíč k diktovanému textu:
KOLO, PTÁK, ŽÁK, UČITEL, ČÁRKA, SAMOHLÁSKA, MOTÝL, UČITELKA, MÁM, TUŽKA, KOČKA, MÍČ, OBRÁZEK

Klíč ke cvičení g (významy nových slov žákům vysvětlíme, popř. ukážeme obrázky v obrázkovém slovníku)**:**
TATÍNEK, KOČIČKA, RYBÁŘ, ČÍSLO, DÍVAT SE, DÝM, ŽIVOT, KLADIVO, RYBA, ŽÍŽALA, KŘÍDLO, RYBNÍK, ŘÍZEK, KARTIČKA, MOTYKA, HODINY, DENÍK, TÝDEN, KYTKA, ŠKOLNÍK, CIHLA, NIT, TISKÁRNA, ŘÍČKA, POMNÍK, HYMNA, RYS, KRYSTAL

Doporučení: Pokud žáci neznají latinku, je nutné je s ní nejprve seznámit a písmo žáky naučit číst i psát. Doporučuji písanku, učitel ale může sám písmena správně předepsat žákům do sešitu.

Ve druhé části nazvané **JAK SE JMENUJEŠ? ODKUD JSI?** rozvíjíme především komunikační dovednosti žáků. Podle vzoru úvodního textu učitel klade otázky jednotlivým žákům a ti odpovídají. Dle národností žáků doplníme názvy zemí, z nichž se děti přistěhovaly, a názvy příslušníků států (Vietnam – Vietnamec, Rusko – Rus …).

Doporučení: využít nástěnné mapy, popř. atlas světa a ukázat jednotlivé země (včetně České republiky). Můžeme doplnit i jazyk, kterým se v dané zemi mluví, ukázat písmo, státní znak, vlajku apod.

V gramatické části je pozornost věnována slovesu **BÝT**. Žáci si upevní základní znalost časování slovesa v čase přítomném v kladném i záporném tvaru. Vzhledem k frekvenci používání slovesa být v komunikaci je mu v této lekci věnována větší pozornost. Není proto nutné zvládnout tuto část lekce v jedné vyučovací hodině. Lekci je možné doplnit dalšími cvičeními zaměřenými na časování slovesa být.

Vzhledem k náročnosti lekci rozdělíme do několika vyučovacích hodin.

Další náměty pro práci:
Možnost využít kopírovatelnou přílohu:

- **PÍSMENA – ABECEDA**. Žáci skládají slova, která řekne učitel nebo spolužák ve skupině. Podle úrovně jazykové znalosti žáků může učitel slova zadávat sám a žáci soutěží v rychlosti složení slov. Ze slov mohou skládat i věty. Sadu písmen lze využít i pro hru PEXESO.

1. POJĎME SE SEZNÁMIT

Úvodní text

Dnes nám paní učitelka ve třídě oznámila, že do třídy přibude nový žák. Hned jsme se ptali: „KDO JE TO: KLUK – HOLKA? JAK SE JMENUJE? ODKUD JE? UMÍ ČESKY? BUDE NÁM ROZUMĚT?“ Paní učitelka nám prozradila, že se nový spolužák jmenuje Hai. Přistěhoval se k nám s rodiči z Vietnamu. Rozumět si budeme, protože už umí trochu česky.

1.1 KDO JE TO? CO JE TO?

a) Přiřaď obrázky ke správné otázce, odpověz (TO JE…).

KDO JE TO? CO JE TO?

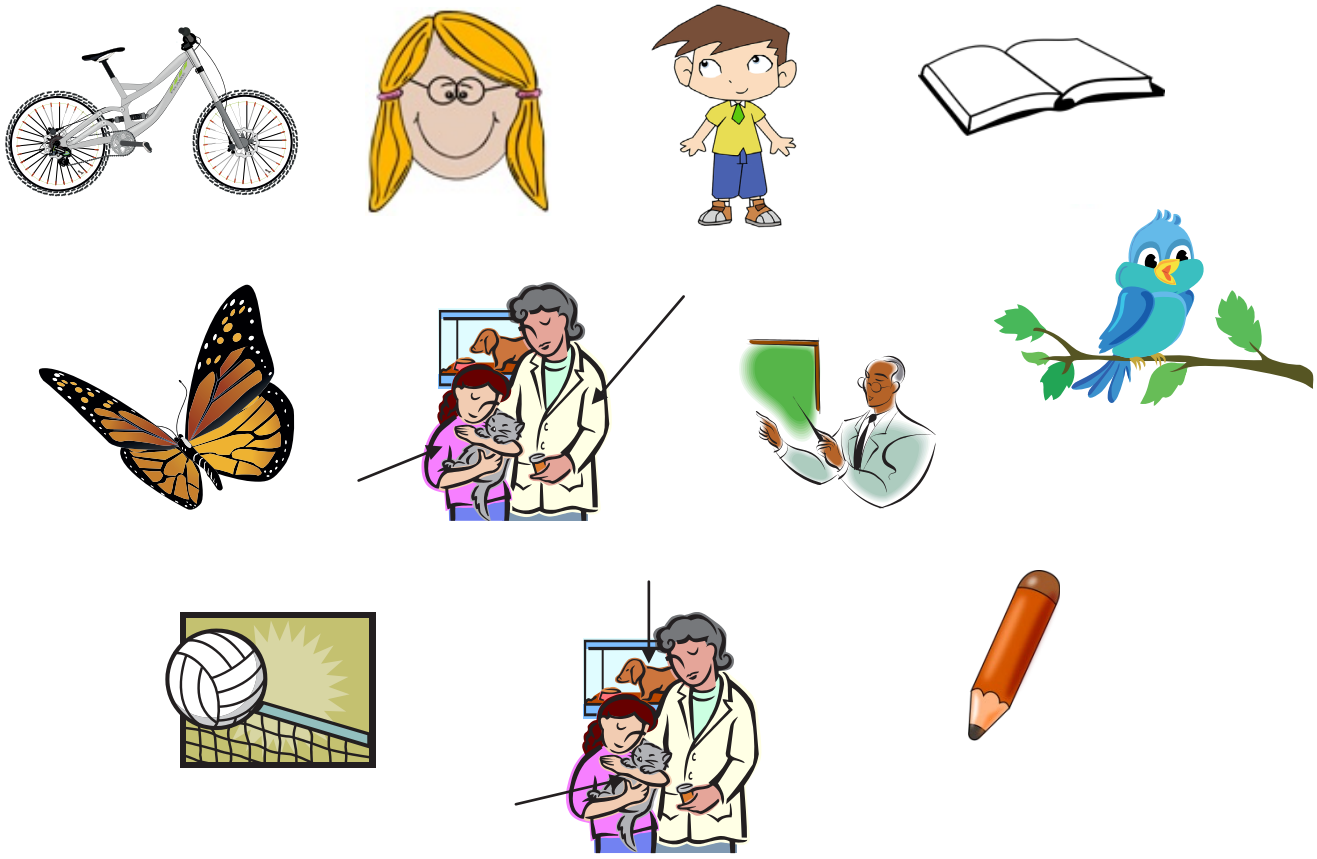

<u>Slovní zásoba</u> *<u>(opakuj po učiteli, slova přečti a doplň překlad ve svém rodném jazyce):</u>*

holka – dívka – děvče
kluk – chlapec – hoch
kniha
kočka
kolo
míč
motýl

pán
paní
pes
pták
tužka
učitel
Kdo je to?
Co je to?
To je…

Gramatika, výslovnost, pravopis:
Samohlásky a souhlásky
Samohlásky:
a, e, i/y, o, u – krátké, čteme je krátce
á, é, í/ý, ó, ú/ů – dlouhé, čteme je dlouze, píšeme nad nimi čárku, nad ů také kroužek
ou – dvojhláska
Souhlásky:
h, ch, k, r, d, t, n, b, f, l, m, p, s, v, z, ž, š, č, ř, c, j, ď ť, ň

tyto souhlásky čteme měkce

čárka ´ háček ˇ kroužek °

b) Přečti hlásky, u samohlásek dodržuj délku.
A, D, Ž, É, J, M, O, Ó, R, Ž, Í, N, Ú, Č, E, I, B, V, Á, S, U

c) Hlásky správně přečti a přepiš do tabulky (rozlišuj velká a malá písmena).

A	É	m	ó	Ď	s	r	á	i	F	ú	í	L	u	V

d) Písmena v tabulce přečti. Políčka se samohláskami vybarvi červeně, políčka se souhláskami modře.

P	R	V	O	H	S	Č	Á	I	CH	M	G	Ž	Í	Ť
É	J	Z	Š	N	A	Ř	T	K	B	Ó	V	Ů	E	F

e) Podle diktátu doplň čárky a háčky nad písmena do slov.

KOLO, PTAK, ŽAK, UCITEL, CARKA, SAMOHLASKA, MOTYL, UCITELKA, MAM, TUZKA, KOCKA,

MIC, OBRAZEK

Slova přečti.
Podtržená slova přepiš správně a namaluj k nim obrázek.

Gramatika, výslovnost, pravopis:
Souhlásky tvrdé a měkké:
Tvrdé: h, ch, k, r, d, t, n – píšeme po nich –y
Měkké: ž, š, č, ř, c, j, ď, ť, ň – píšeme po nich –i

f) Slova správně přečti a přepiš.

KNIHA, ŠIŠKA, DÝM, HŘÍBĚ, NIC, TÝDEN, TŘÍDA, DÝKA, TYKEV, CHODIT, MOTÝL, UČITELKA, KRUŽÍTKO, DÍVKA, SLOVNÍK, DÝNĚ, DIVADLO, HYMNA, CHÝŠE, JISTOTA, KYTARA, RÝČ, TYKADLO, KRYSA

g) Do slov doplň –i/ -y.

TAT_NEK, KOČ_ČKA,R_BÁŘ, Č_SLO, D_VAT SE, D_M, Ž_VOT, KLAD_VO, R_BA, Ž_ŽALA, KŘ_DLO, R_BNÍK, Ř_ZEK, KART_ČKA, MOT_KA, HOD_NY, DEN_K, T_DEN, K_TKA, ŠKOLN_K, C_HLA, N_T, T_SKÁRNA, Ř_ČKA, POMN_K, H_MNA, R_S, KR_STAL

1.2 JAK SE JMENUJEŠ? ODKUD JSI?

a) To jsem JÁ *(do rámečku nakresli svůj portrét nebo nalep fotografii).*

Ahoj, jmenuji se …….

Jsem z …….

Je mi ……. let.

Chodím do …….. třídy.

Mám bratra a sestru.

Bratr se jmenuje ……,
je mu …… let a chodí do……třídy.

Sestra se jmenuje ……,
je jí …… let, studuje střední/vysokou školu (pracuje).

b) Přečti rozhovor. Podtrhni tvary slovesa BÝT. Barevně označ slova, kterým nerozumíš.

P: Ahoj.
H: Ahoj.
P: Já jsem Petr. To je Iva, moje sestra.
I: Ahoj, já jsem Iva. Jak se jmenuješ?
H: Jsem Hai.
P: Odkud jsi?
H: Jsem z Vietnamu.
I: Jak dlouho jsi v České republice?
H: Dva roky.
I: Mluvíš dobře česky.
H: Děkuji. Učím se.
I: Už musím jít do třídy. Tak ahoj.
P: Ahoj.
H: Ahoj.
P: Pojď, seznámím tě se spolužáky.

Podle vzoru připrav rozhovor se svým spolužákem.

Slovní zásoba *(opakuj po učiteli, slova přečti a doplň překlad ve svém rodném jazyce):*

ahoj
být
bratr
chodit do …
jít
jmenovat se
kamarád
kamarádka
sestra
spolužák
spolužačka
studovat
škola
třída
učitel
učitelka

Jak se jmenuješ?
Odkud jsi?

Zájmena osobní:
já
ty
on – ona – ono
my
vy
oni – ony – ona

Gramatika:

*Sloveso **BÝT** v čase přítomném – kladný tvar*

JEDNOTNÉ ČÍSLO		**MNOŽNÉ ČÍSLO**	
já	**jsem**	my	**jsme**
ty	**jsi**	vy	**jste**
on, ona, ono	**je**	oni, ony, ona	**jsou**

c) Doplň správný <u>kladný</u> tvar slovesa BÝT.

Vzor: Hai <u>je</u> student.

Já _____ Iva. To _____Petr. Petr _____ můj bratr. My _____ sourozenci. Hai _____ náš spolužák. _____ z Vietnamu. Petr a Hai _____ kamarádi. Paní Nováková _____ naše učitelka. Iva a Jana _____ kamarádky. Ony _____ studentky.

*Sloveso **BÝT** v čase přítomném – záporný tvar*

JEDNOTNÉ ČÍSLO		MNOŽNÉ ČÍSLO	
já	**nejsem**	my	**nejsme**
ty	**nejsi**	vy	**nejste**
on, ona, ono	**není**	oni, ony, ona	**nejsou**

d) Doplň správný <u>záporný</u> tvar slovesa BÝT.

Vzor: Petr <u>není</u> ve škole.

Ty _____ ve škole. Vy _____ spolužáci. Oni _____ sourozenci. Paní

Nováková _____ naše učitelka. Petr _____ můj bratr. My _____ doma.

2. Škola, třída, školní potřeby, vyučovací předměty

Téma je rozpracováno do dvou pracovních listů. Obsahuje **obrázkový slovník, slovní zásobu, gramatiku a cvičení**.

V první části žáci pracují pod vedením učitele s obrázkovým slovníkem. Učitel se žáky nejprve jednotlivé věty u obrázků přečte a poté klade otázky: KDO JE TO? CO JE TO? JAK SE JMENUJE CHLAPEC? KDO CHODÍ DO ŠKOLY? JAKOU BARVU MÁ TABULE? … Žáci odpovídají podle textu u obrázků. Při dalším opakování (i v některé z příštích hodin) odpovídají bez možnosti přečtení odpovědi (ty jsou skryté).

V gramatické části se žáci seznámí s podstatnými jmény a slovesy. Vše je vysvětleno velmi jednoduše. Vedeme žáky k tomu, aby pomocí zájmen TEN, TA, TO poznali podstatné jméno (žáky s vyšší úrovní znalostí můžeme seznámit s rodem mužským, ženským a středním; rodu je věnována pozornost ve 3. tématu). Cvičení v této části jsou zaměřena na vyhledávání a určování podstatných jmen a sloves, na procvičování dělení slov na slabiky a na tvoření tvarů množného čísla podstatných jmen uvedených v této lekci.

Ve cvičení **d)** mají žáci tvořit správné dvojice (podstatné jméno + infinitiv slovesa), pomocí otázek (Co děláme ve škole?, Čím píšeme?) vedeme žáky k tvoření správných tvarů podstatných jmen i sloves (časování sloves se věnuje podrobněji jiná lekce, ale již v této lekci na správné tvary žáky navedeme).

Druhá část je zaměřena na **rozvoj komunikačních dovedností žáků**. Společně zopakujeme názvy dnů v týdnu, pojmenování kalendářních měsíců, upozorníme na délku školního roku (10 měsíců výuka + 2 měsíce hlavních prázdnin) a kalendářního roku. Vedeme žáky k tvorbě rozhovoru o dnech školního vyučování, vyučovacích předmětech… **Vysvětlíme rozdíl v používání druhů číslovek** (dvě hodiny – za dvě hodiny – ve dvě hodiny – druhá hodina – ve druhé hodině).

Vzhledem k náročnosti lekci rozdělíme do několika vyučovacích hodin.

Další náměty pro práci:
Možnost využít kopírovatelné přílohy:

- **BARVY** – lze ji využít pro zopakování barev, ale i pro hry DOMINO a PEXESO; doporučuji použít u obrázkového slovníku (PASTELKY – JAKOU BARVU MAJÍ PASTELKY? DOPLŇ BARVY PASTELEK.)
- **PÍSMENA – ABECEDA** (viz náměty u 1. tématu)
- **Kartičky – ŠKOLNÍ POTŘEBY** (pro cvičení b)

2. ŠKOLA, TŘÍDA, ŠKOLNÍ POTŘEBY, VYUČOVACÍ PŘEDMĚTY

2.1 OBRÁZKOVÝ SLOVNÍK

To jsou **děti**. Chlapec se jmenuje Petr a dívka Iva. Děti jdou do školy.

To je **škola**. Hai, Petr a Iva chodí do školy.

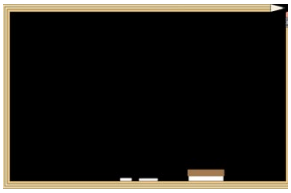

To je **tabule**. Tabule je černá.

To je **dívka**. Jmenuje se Iva. Iva čte knihu.

To je **chlapec**. Jmenuje se Hai. Hai studuje.

To jsou **školní potřeby**.

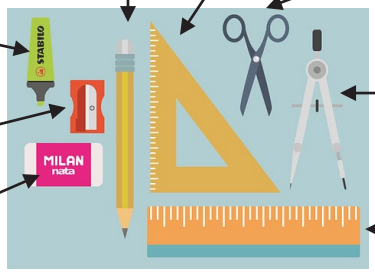

To jsou **pastelky**. *(Doplň barvy pastelek.)*
Pastelkami kreslíme a malujeme.

To je **třída**. Ve třídě jsou **stoly (lavice)** a **židle**, **tabule**, **obrázky** na stěně, **nástěnka**, stůl a židle pro učitele, **okno**.

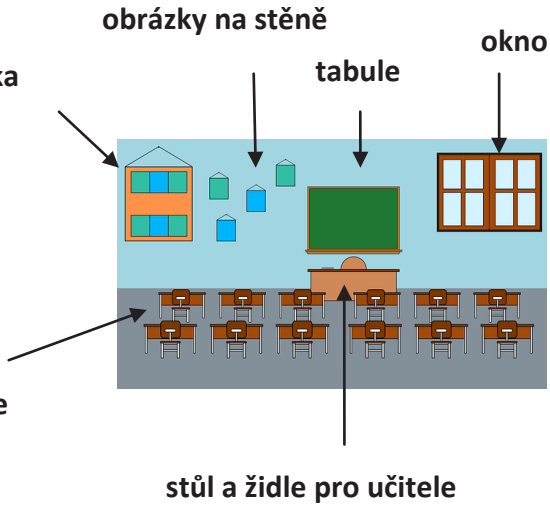

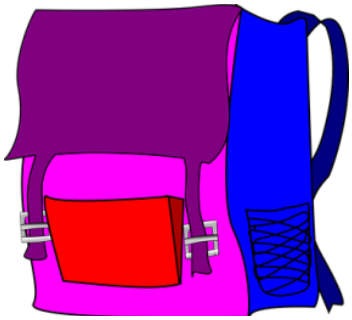

To je **aktovka (školní batoh).**

(Napiš, co patří do aktovky.)

To je **sešit**. Do sešitu píšeme.

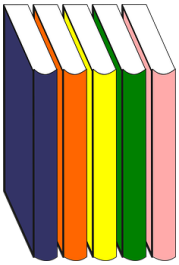

To jsou **knihy** a **učebnice**. Knihy čteme, z učebnic se učíme.

To jsou **barvy** a **štětec**. Štětcem malujeme.

a) Přečti věty z obrázkového slovníku. Ústně odpovídej na otázky. CO JE TO? KDO JE TO?

Slovní zásoba *(opakuj po učiteli, slova přečti a doplň překlad ve svém rodném jazyce):*

aktovka
barvy
batoh (školní batoh)
dítě, děti
dveře
fix, fixy
guma
kniha
kružítko
křída
lepidlo
nástěnka
nůžky
okno
obrázky
ořezávátko
pastelka
pero
pravítko
rozvrh hodin
sešit
stůl
škola
školní lavice
školní potřeby
štětec
tabule
tužka
trojúhelník
třída
učebnice
židle

b) Prohlédni si školní potřeby rozložené na lavici a přiřaď k nim správné kartičky s názvy.

Gramatika:
Podstatné jméno a sloveso
Podstatná jména – jsou názvy, označují osoby, věci, zvířata (pojmenovávají je) – chlapec, maminka, kočka, motýl, tužka, guma
Ukážeme si na ně zájmeny: TEN, TA, TO
Slovesa – označují činnost, děj – co někdo nebo něco dělá (motýl **létá**, Hai **čte**, nůžky **stříhají**)
Ptáme se na ně: CO NĚKDO/NĚCO DĚLÁ?

c) Podstatná jména podtrhni modře, slovesa červeně.

AKTOVKA, LAVICE, MALOVAT, MAPA, ČÍST, KRESLIT, ŠKOLA, ŠATNA, PŘEVLÉKAT SE,

OBĚDVAT, ŽIDLE, TABULE, OKNO, POČÍTAT, PSÁT, ZPÍVAT, KNIHA, PERO, PASTELKA

d) K podstatnému jménu doplň vhodné sloveso. Utvoř dvojice slov. Utvoř věty.

Vzor: Ve škole se učím (se učíme). Ve škole se učím český jazyk.

podstatná jména	***slovesa***
ŠKOLA	KRESLIT
PERO	STŘÍHAT
DĚTI	RÝSOVAT
ŠTĚTEC	SEDĚT
NŮŽKY	GUMOVAT
KNIHA	PSÁT NA TABULI
LEPIDLO	PSÁT
PASTELKY	UČIT SE
GUMA	HRÁT SI
KŘÍDA	LEPIT
PRAVÍTKO	MALOVAT
ŽIDLE	PSÁT
TUŽKA	ČÍST

Gramatika:

Slabiky – slova můžeme rozdělit na menší úseky (části), tzv. **SLABIKY**. Počet slabik poznáme, když slovo vytleskáme.

TUŽKA – 2 SLABIKY (TUŽ|KA)

e) Slova vytleskej, rozděl na slabiky. Za slovo napiš počet slabik.

Vzor: MA|MIN|KA – 3

PASTELKA	MALOVAT
MÍČ	PSÁT
PERO	SEDĚT
UČEBNICE	GUMOVAT
STŮL	STŘÍHAT
KNIHA	KRESLIT

Gramatika:

Jednotné a množné číslo podstatných jmen – tvary množného čísla tvoříme u slov ze slovní zásoby v lekci.

jedna tužk*a* → dvě tužk*y*

jedno pravítk*o* → dvě pravítk*a*

jeden štětec → dva štětc*e*

jedna lavic*e* → dvě lavic*e*

!!! nůžky, prázdniny – *jsou v množném čísle*

f) Utvoř tvary množného čísla vybraných podstatných jmen.

aktovka *(dvě) aktovky*

kniha

kružítko

lepidlo

okno

pastelka

pero

sešit

stůl

škola

školní lavice

štětec

tabule

trojúhelník

učebnice

2.2 VYUČOVACÍ PŘEDMĚTY

Rozvrh hodin: *(Do rozvrhu hodin doplň názvy vyučovacích předmětů.)*

Den/ hodina	***1.***	***2.***	***3.***	***4.***	***5.***	***6.***	***7.***	***8.***
Pondělí								
Úterý								
Středa								
Čtvrtek								
Pátek								

Slovní zásoba *(opakuj po učiteli, slova přečti a doplň překlad ve svém rodném jazyce):*

den
měsíc
rok
školní týden
školní rok
týden
prázdniny

a) Dny v týdnu: (doplň názvy dnů, vyznač barevně školní týden)

b) Měsíce: (doplň názvy měsíců v roce, barevně vyznač měsíce, ve kterých chodíš do školy)

c) Připrav rozhovor se spolužáky – ptej se: JAKÉ PŘEDMĚTY MÁŠ V PONDĚLÍ? KOLIK VYUČOVACÍCH HODIN MÁŠ V PÁTEK? VE KTERÝCH DNECH MÁŠ ODPOLEDNÍ VYUČOVÁNÍ? KTERÝ PŘEDMĚT MÁŠ VE DRUHÉ HODINĚ? *(Vymysli další otázky.)*

3. Povolání

Třetí pracovní list obsahuje **úvodní text, obrázkový slovník, slovní zásobu, gramatiku a cvičení.**

V první části žáci pracují pod vedením učitele s obrázkovým slovníkem. Žáci si prohlédnou obrázky některých profesí a následně odpovídají na otázky: KDO JE TO? CO DĚLÁ …? Žáci odpovídají podle obrázků a přikládají kartičky s názvy, které učitel předem připravil.

V **gramatické části** se žáci seznámí s **rodem podstatných jmen**. Vše je vysvětleno velmi jednoduše. Vedeme žáky k tomu, aby pomocí zájmen TEN, TA, TO poznali podstatné jméno a zařadili ho k rodu mužskému, ženskému a střednímu. Cvičení v této části jsou zaměřena na vyhledávání podstatných jmen a určování jejich rodu. (Podle úrovně jazykových znalostí a schopností můžeme žáky seznámit s životností u rodu mužského.)

Doporučení: Aktivní práce se slovní zásobou uvedenou v lekci. Žáci tvoří **věty s uvedenými podstatnými jmény a slovesy**. Vedeme žáky k tomu, aby slovesa dávali do správného tvaru 3. osoby jednotného čísla (podrobněji je rozpracováno v následujících lekcích, v této lekci jde především o rozvoj komunikační dovednosti a práci se slovní zásobou).

Druhá část gramatiky se soustředí na tvoření podstatných jmen rudu ženského ze jmen rodu mužského. Pro informaci jsou v přehledu gramatiky uvedeny přípony, pomocí kterých podstatná jména ženského rodu od jmen mužských tvoříme. Vedeme žáky k uvědomění si změny tvaru slova a hláskových změn (např. zahradník – zahradnice).

Vzhledem k náročnosti lekci rozdělíme do několika vyučovacích hodin.

Další náměty pro práci:

- Z novin a časopisů vystříhat obrázky vhodné k tématu – žáci tvoří věty podle obrázků, doplňují si slovní zásobu.
- Na internetu ukázat některé profese, činnost lidí v těchto profesích (např. reportér, zpěvák aj.)
- **Možnost využít kopírovatelné přílohy:**
    - **PÍSMENA – ABECEDA** (viz náměty u 1. tématu)
    - **UTVOŘ VĚTY** (č. 9)

3. POVOLÁNÍ

Úvodní text

Každý člověk – dospělý i dítě – je důležitý a užitečný. Dospělí pracují, děti chodí do školy. Zde se učí, doma se do školy připravují, plní domácí i školní úkoly – pracují. Ale jinak, než dospělí.

3.1 KDO JE TO? CO DĚLÁ?

a) K obrázkům přiřaď správný název pro povolání: lékař, učitel, kominík, kuchař, prodavačka, zedník, kosmonaut, uklízečka, zahradník, švadlena.

Slovní zásoba *(opakuj po učiteli, slova přečti a doplň překlad ve svém rodném jazyce):*

cukrář	kosmonaut	řidič
číst	kuchař	stavět
dort	květinářka	šaty
dům	léčit	švadlena
hrát, hrát na…	lékař	učitel
chleba	péct	uklízečka
kadeřnice	pekař	uklízet
klavír	pilot	vařit
klavírista	povolání	veterinář
komín	prodavačka	zahradník
kominík	psát	zedník

b) Utvoř věty – doplň povolání/řemeslo. Věty přečti. (Nápověda: pilot, zedník, lékař, učitelka, veterinář, kuchařka, uklízečka, květinářka, klavírista, pekař, cukrář, kadeřnice, švadlena.)

_____ peče chléb.

Dorty peče _____.

Ve škole nás _____ učí číst, psát i počítat.

Když jsem nemocná/nemocný, léčí mě _____.

_____ staví domy.

Šaty nám ušije _____.

_____ hraje na klavír.

O našeho nemocného psa se stará _____.

Každý den nám ve školní jídelně vaří _____.

Letadlo řídí _____.

Třídu nám každý den uklidí _____.

_____ pěstuje květiny a stará se o ně.

Nový účes nám udělá _____.

Gramatika

Rod podstatných jmen

Na podstatná jména si ukážeme pomocí zájmen TEN, TA, TO

TEN – označuje **rod mužský** (TEN CHLAPEC, TEN SEŠIT)

rod mužský	
TEN zájmeno	CHLAPEC podstatné jméno
TEN zájmeno	SEŠIT podstatné jméno

TA – označuje **rod ženský** (TA DÍVKA, TA KNIHA)

rod ženský	
TA zájmeno	DÍVKA podstatné jméno
TA zájmeno	KNIHA podstatné jméno

TO – označuje **rod střední** (TO DÍTĚ, TO OKNO)

rod střední	
TO zájmeno	DÍTĚ podstatné jméno
TO zájmeno	OKNO podstatné jméno

c) Ve cvičení b) podtrhni podstatná jména rodu mužského modře, rodu ženského červeně, rodu středního žlutě.

Tvoření ženských jmen od jmen mužských

Podstatná jména rodu ženského tvoříme od jmen rodu mužského **pomocí přípon**:

-ka

rod mužský	*rod ženský*
prodavač	prodavač*ka*

-ová

rod mužský	*rod ženský*
Novák	Novák*ová*

-ice

rod mužský	*rod ženský*
zahradník	zahradn*ice*

-yně

rod mužský	*rod ženský*
umělec	umělk*yně*

d) Ze cvičení b) vypiš názvy povolání a doplň k nim tvar pro rod mužský nebo ženský. Příponu vyznač červeně.

Vzor: prodavač – rod mužský (TEN prodavač) ⟶ *prodavačka – rod ženský (TA prodavačka)*

e) Slovní had. (Vyhledej podstatná jména – povolání, urči rod podstatného jména (ukaž si zájmeny TEN, TA, TO).

HOUSLISTAKUCHAŘŘEZNÍKPRODAVAČKANOVINÁŘZAHRADNICEPEKAŘZPĚVAČKAHORNÍK

KOVÁŘZLATNÍKPLAVČÍKBALETKAPOKRÝVAČ

Vzor: HOUSLISTA – TEN houslista, rod mužský

4. Volný čas

Pracovní list obsahuje úvodní text, **obrázkový slovník, slovní zásobu, gramatiku a cvičení.**

V první části si žáci samostatně nebo za pomoci učitele přečtou úvodní text. Poté společně pracují s obrázkovým slovníkem. Odpovídají na otázku kladenou učitelem (žáci se mohou ptát i sebe navzájem – otázku přečtou z pracovního listu): CO DĚTI DĚLAJÍ VE VOLNÉM ČASE? Žáci odpovídají podle obrázků, následně se ptá učitel dětí ve skupině a ony odpovídají samy za sebe. Mohou využít slovní zásobu z úvodního textu a z obrázkového slovníku. Zopakujeme, co vyjadřují slovesa a jak je ve větě poznáme.

Práce s úvodním textem – žáci barevně označí všechny volnočasové aktivity, následně je zapíší do pracovního listu (rozvíjíme čtení s porozuměním).

Petr, Hai a Iva jsou kamarádi. Hai chodí do stejné třídy jako Petr, Iva je o dva roky starší. Hai se před několika lety přistěhoval s rodiči z Vietnamu. Nyní nastoupil do nové školy i třídy. S Petrem se ihned skamarádili a tráví spolu hodně času. Hrají fotbal, jezdí na kole, Hai má rád hudbu, dokonce hraje na housle. Petr hodně čte a Iva chodí zpívat do školního sboru. O víkendu občas společně všichni tři jedou na hory, jdou plavat nebo do kina. Už se těší na zimu, až budou lyžovat a sáňkovat.

Gramatická část je zaměřena na časování sloves v přítomném čase (jednotné i množné číslo). S osobními zájmeny (já, ty…) jsme pracovali již v první lekci při časování slovesa BÝT. Nyní v časování budeme pokračovat. Vedeme žáky k tomu, aby dávali slovesa do správného tvaru ve všech osobách jednotného i množného čísla. Žáci časují slovesa podle uvedených typů. Na doplnění jsou uvedena slovesa MÍT, CHTÍT, která žáci často v konverzaci používají a která jsou, stejně jako sloveso BÝT, hodně frekventovaná. U slovesa NAKUPOVAT jsou záměrně v 1. osobě jednotného čísla a ve 3. osobě množného čísla použity hovorové tvary *kupuju/kupujou,* které jsou dětem bližší. Upozorníme je ale i na spisovnou podobu *kupuji/kupují.* Přehled časování sloves v čase přítomném naleznete v příloze č. 6.

Cvičení v lekci jsou zaměřena na časování sloves, ve cvičení e) žáci tvoří záporná slovesa.
Cvičení **b)** je **komunikační** – žáci nejdříve doplní odpovědi do pracovního listu, poté se vzájemně ptají a odpovídají (Co dělá Hai ve volném čase? Hai hraje na housle.). K otázce CO DĚLÁŠ VE VOLNÉM ČASE TY? je vhodné využít přílohu č. 8 – žáci se ptají spolužáků a poté odpovídají na otázky učitele (podle zadání v tabulce).

Vzhledem k náročnosti i pro žáky mírně pokročilé doporučuji rozdělit lekci na několik dílčích částí a časování sloves se věnovat opakovaně.

Další náměty pro práci:
Z novin a časopisů vystříhat obrázky vhodné k tématu – žáci tvoří věty podle obrázků, doplňují si slovní zásobu.
Na internetu ukázat druhy sportů, sportovce.
Možnost využít kopírovatelné přílohy:

- **SPORT A VOLNÝ ČAS**
- **Kartičky – SLOVESA – UTVOŘ VĚTY**
- **Tabulka – VOLNÝ ČAS**

4. VOLNÝ ČAS

Úvodní text

Petr, Hai a Iva jsou kamarádi. Hai chodí do stejné třídy jako Petr, Iva je o dva roky starší. Hai se před několika lety přistěhoval s rodiči z Vietnamu. Nyní nastoupil do nové školy i třídy. S Petrem se ihned skamarádili a tráví spolu hodně času. Hrají fotbal, jezdí na kole, Hai má rád hudbu, dokonce hraje na housle. Petr hodně čte a Iva chodí zpívat do školního sboru. O víkendu občas společně všichni tři jedou na hory, jdou plavat nebo do kina. Už se těší na zimu, až budou lyžovat a sáňkovat.

4.1 OBRÁZKOVÝ SLOVNÍK

a) Co děti dělají ve volném čase?

kreslím a maluju

zpíváme

jezdím na kole

poslouchám hudbu

hraju fotbal

čtu knihy

hraju tenis

chodíme na výlety

b) V úvodním textu barevně podtrhni všechna slova a slovní spojení, která označují aktivity ve volném čase. Činnosti zapiš ke jménům dětí:

HAI –

PETR –

IVA –

CO DĚLAJÍ SPOLEČNĚ?

CO DĚLÁŠ VE VOLNÉM ČASE TY?

4.2 Časování sloves

Gramatika:

Slovesa – označují činnost, děj – co někdo nebo něco dělá (motýl **létá**, Hai **čte**, nůžky **stříhají**)
Ptáme se na ně: *CO NĚKDO/NĚCO DĚLÁ?*

Přehled časování sloves v čase přítomném, způsobu oznamovacím najdete v příloze č. 6.

c) Do vět doplň správné tvary sloves v čase přítomném. Můžeš použít tabulku s přehledem časování sloves z přílohy č. 6.

Petr (jet) _____ v sobotu na hory. Iva každý den (zpívat) _____.

Já (psát) _____ úkol. Zítra (psát – my) _____ písemku.

Hai (hrát) _____ na housle. Vy (netěšit se) _____

na prázdniny? My (těšit se) _____ na Vánoce. Babička (uvařit) _____

oběd. Já (mít) _____ dva bratry, Tomáš (mít) _____ jednu sestru.

Ivan (jezdit) _____ na kole. Hai, Iva a Petr (lyžovat) _____. Děti

(psát) _____ dopisy.

d) Urči slovesnou osobu a doplň zájmeno já, ty, on (ona, ono), my, vy, oni (ony, ona).

pracujeme	**kreslí**	**běháš**	**píšou**	**čtu**	**plavete**
my					
1.					

e) Pomocí NE- utvoř záporná slovesa.

uklízíme	**hraje si**	**zpíváš**	**poslouchají**	**píšu**	**máte**
neuklízíme					

f) Pracuj s kartičkami slovesných tvarů – utvoř krátké věty.

5. Jaké to je?

Téma je rozpracováno do dvou pracovních listů, obsahuje **úvodní text, slovní zásobu, gramatiku a cvičení.**

V první části si žáci samostatně nebo za pomoci učitele přečtou úvodní text. Poté učitel vysvětlí, co jsou přídavná jména, jak je poznáme. Následně žáci pod vedením učitele, ale i samostatně, plní jednotlivá cvičení. Vhodné je využití kopírovatelných příloh doporučených k lekci.

Práce s úvodním textem – žáci barevně označí všechna přídavná jména a zapíší je do pracovního listu

Petr, Hai a Iva jsou dobří kamarádi. Hai chodí do stejné třídy jako Petr, Iva je o dva roky starší. Hai se před několika lety přistěhoval s rodiči z Vietnamu. Nyní nastoupil do nové školy i třídy. S Petrem se ihned skamarádili a tráví spolu hodně času. Hrají fotbal, rádi jezdí na kole a na koloběžce. Hai má modré kolo a černou koloběžku s malými kolečky, Petr jezdí na stříbrném kole s černými pruhy a má bílou koloběžku s velkým předním kolem. Iva dostala nové kolo k narozeninám, vybrala si ho sama, je červené a větší než staré kolo. O víkendu společně všichni tři pojedou na výlet po cyklistické stezce kolem řeky. Zastaví se i v parku na dětském hřišti, kde si odpočinou.

Gramatická část je zaměřena na seznámení s přídavnými jmény. Vysvětlíme žákům, co jsou přídavná jména a jak je poznáme ve větě – vedeme je k určování podle otázek JAKÝ, KTERÝ, ČÍ. Rozlišujeme tvary přídavných jmen pro rod mužský, ženský a střední (znají z předchozích lekcí).
V úvodním textu se vyskytuje jmenný tvar přídavného jména (slovo RÁD) – pokud ho žáci nepoznají, pouze je na tvar upozorníme, ale **nevyžadujeme** tvoření jmenných tvarů.

Druhá část nazvaná **ČERNÁ, NEBO BÍLÁ?** je zaměřena na seznámení s antonymy a na jejich procvičování.
Ve **cvičení b)** procvičujeme tvoření **antonym** (slov opačných) – pracujeme s obrázky a otázkou JAKÝ JE…? **(využijeme přílohu č. 10, 11)**.
Podle jazykové vyspělosti žáků můžeme i srovnávat (př. velký pes / malý pes: hnědý pes je větší než černý pes).

Vysvětlíme žákům, že protikladná nejsou pouze přídavná jména, ale i podstatná jména, slovesa, příslovce (př. den – noc, stát – běžet…).

Ve **cvičení d)** žáci tvoří dvojice slov (antonyma) a určují jejich slovní druh. Objevují se zde i **příslovce**. Vysvětlíme, co jsou příslovce a jak se na ně ptáme. V tomto cvičení pracujeme s přílohou č. 13. Slova v zásobníku můžeme obměňovat.

Vzhledem k náročnosti lekci rozdělíme do několika vyučovacích hodin.

Další náměty pro práci:
Z novin a časopisů vystříhat obrázky vhodné k tématu – žáci tvoří věty podle obrázků, doplňují si slovní zásobu.

Možnost využít kopírovatelné přílohy:

- **BARVY**
- **PROTIKLADY** (č. 10 s popisem, č. 11 bez popisu, žák odpovídá na otázky kladené učitelem)
- **PROTIKLADY – pexeso**
- **Antonyma** (č. 13 – zásoba slov pro cvičení **d**)

5. JAKÉ TO JE?

Úvodní text:

Petr, Hai a Iva jsou dobří kamarádi. Hai chodí do stejné třídy jako Petr, Iva je o dva roky starší. Hai se před několika lety přistěhoval s rodiči z Vietnamu. Nyní nastoupil do nové školy i třídy. S Petrem se ihned skamarádili a tráví spolu hodně času. Hrají fotbal, rádi jezdí na kole a na koloběžce. Hai má modré kolo a černou koloběžku s malými kolečky, Petr jezdí na stříbrném kole s černými pruhy a má bílou koloběžku s velkým předním kolem. Iva dostala nové kolo k narozeninám, vybrala si ho sama, je červené a větší než staré kolo. O víkendu společně všichni tři pojedou na výlet po cyklistické stezce kolem řeky. Zastaví se i v parku na dětském hřišti, kde si odpočinou.

5.1 JAKÉ TO JE?

Gramatika:

Přídavná jména – označují vlastnost podstatných jmen - jaké něco je, čí to je (červené kolo, Petrův kamarád)

Ptáme se na ně: JAKÝ? KTERÝ? ČÍ?

a) Podtrhni barevně všechna přídavná jména a zapiš je do pracovního listu.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Slovní zásoba *(opakuj po učiteli, slova přečti a doplň překlad ve svém rodném jazyce):*

cyklista
cyklistická stezka
dětské hřiště
hřiště
kamarád
kolo
koloběžka
odpočinek
odpočinout si
park
pruh
řeka
skamarádit se

b) Prohlédni si obrázky z přílohy č. 10, 11. Na otázku *JAKÝ JE (JAKÁ JE, JAKÉ JE)?* odpověz celou větou.

5.2 ČERNÁ NEBO BÍLÁ? SLOVA PROTIKLADNÁ

c) Zahraj si PEXESO. Utvoř dvojice slov protikladných.

d) Pracuj s kartičkami z přílohy č. 13. Utvoř správné dvojice (slova protikladná), vlep do tabulky a urči slovní druh (podstatná jména, přídavná jména, slovesa, příslovce). Pracuj podle vzoru.

slova protikladná		slovní druh
malý	*velký*	*přídavná jména*

e) Ze cvičení d) si vyber 4 dvojice slov a nakresli k nim obrázky.

6. KOPÍROVATELNÉ PŘÍLOHY

Tato kapitola obsahuje doplňkový materiál k pracovním listům.

1. Barvy – pexeso
2. Barvy – domino
3. Běhací slovní fotbal
4. Kartičky – školní potřeby
5. Písmena – abeceda, číslice, znaménka
6. Přehled časování sloves
7. Sport a volný čas
8. Volný čas
9. Utvoř věty
10. Protiklady – obrázky s popisem
11. Protiklady – obrázky bez popisu
12. Antonyma – pexeso
13. Antonyma – zásobník slov pro cvičení d) – kapitola 5.2

1. BARVY – PEXESO (kartičky rozstříháme, hrajeme jako pexeso)

světle červená		**žlutá**		**světle modrá**	
tmavě modrá		**černá**		**hnědá**	
bílá		**fialová**		**světle zelená**	

tmavě žlutá		šedá		zelená	
tmavě červená		modrá		růžová	
červená		oranžová		tmavě zelená	
světle šedá		světle růžová		tmavě hnědá	

2. BARVY – DOMINO (Kartičky rozstříháme po dvojicích, hru začíná hráč, který má kartičku s prázdným levým políčkem. Na poslední kartičce je prázdné políčko vpravo.)

	bílá		**černá**		**růžová**
	žlutá		**světle modrá**		**hnědá**
	světle červená		**šedá**		**fialová**

	tmavě žlutá		světle zelená		světle růžová
	oranžová		tmavě zelená		tmavě modrá
	tmavě červená		zelená		světle šedá
	modrá		tmavě hnědá		

3. BĚHACÍ SLOVNÍ FOTBAL (Hrajeme jako klasický slovní fotbal. Kartičky rozstříháme a volně umístíme po třídě. Žáci si vylosují barvu prvního písmena slova, kterým začínají. Na papír musí zapsat všechna slova z tabulky. Vyhrává žák, který jako první zapíše všechna slova.)

AUTOBUS	SUD	DATEL
LOĎKA	ANANAS	STROM
MOTÝL	LANO	OPICE
ERB	BOTA	ADRESA

Další náměty pro práci: Pokročilí žáci určují rod podstatných jmen, životnost a vzor, slova mohou skloňovat.
Žáci tvoří věty s uvedenými slovy.

4. Kartičky – ŠKOLNÍ POTŘEBY

(Kartičky rozstříháme, žáci je přikládají ke školním potřebám rozloženým na lavici.)

Pastelky	**Tužka**	**Kružítko**	**Nůžky**	**Štětec**
Lepidlo	**Pravítko**	**Guma**	**Kniha**	**Pouzdro**
Barvy	**Sešit**	**Trojúhelník**	**Aktovka**	**Blok**
Fixy	**Strouhátko**	**Pero**	**Obrázek**	**Papír**
Křída	**Učebnice**	**Propiska**		

5. PÍSMENA ABECEDY (Vytiskneme několikrát, kartičky nastříháme. Žáci skládají slova a věty.)

A	B	C	Č	D
E	F	G	H	CH
I	J	K	L	M
N	O	P	Q	R
Ř	S	Š	T	U
V	W	X	Y	Z

Ž	a	b	c	č
d	e	f	g	h
ch	i	j	k	l
m	n	o	p	q
r	ř	s	š	t
u	v	w	x	y
z	ž	á	é	í

ó	ú	ů	ý	Ú
.	,	?	!	0
1	2	3	4	5
6	7	8	9	+
-	=	„	“	:
<	>			

6. PŘEHLED ČASOVÁNÍ SLOVES V ČASE PŘÍTOMNÉM:

Časování sloves v čase přítomném, způsobu oznamovacím

Zpívat

JEDNOTNÉ ČÍSLO		MNOŽNÉ ČÍSLO	
já	**zpívám**	my	**zpíváme**
ty	**zpíváš**	vy	**zpíváte**
on, ona, ono	**zpívá**	oni, ony, ona	**zpívají**

Kreslit

JEDNOTNÉ ČÍSLO		MNOŽNÉ ČÍSLO	
já	**kreslím**	my	**kreslíme**
ty	**kreslíš**	vy	**kreslíte**
on, ona, ono	**kreslí**	oni, ony, ona	**kreslí**

Nakupovat

JEDNOTNÉ ČÍSLO		MNOŽNÉ ČÍSLO	
já	**nakupuju**	my	**nakupujeme**
ty	**nakupuješ**	vy	**nakupujete**
on, ona, ono	**nakupuje**	oni, ony, ona	**nakupujou**

Mít

JEDNOTNÉ ČÍSLO		MNOŽNÉ ČÍSLO	
já	**mám**	my	**máme**
ty	**máš**	vy	**máte**
on, ona, ono	**má**	oni, ony, ona	**mají**

Chtít

JEDNOTNÉ ČÍSLO		MNOŽNÉ ČÍSLO	
já	**chci**	my	**chceme**
ty	**chceš**	vy	**chcete**
on, ona, ono	**chce**	oni, ony, ona	**chtějí**

Sporty rozděl na letní a zimní, vlep do správného obrázku. Kterým sportům se můžeš věnovat celý rok?

Letní sporty

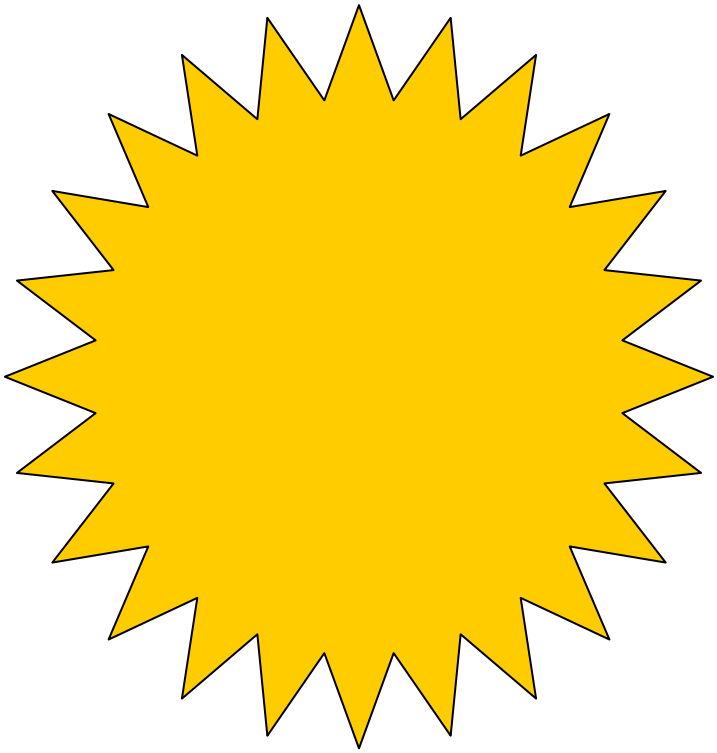

Zimní sporty

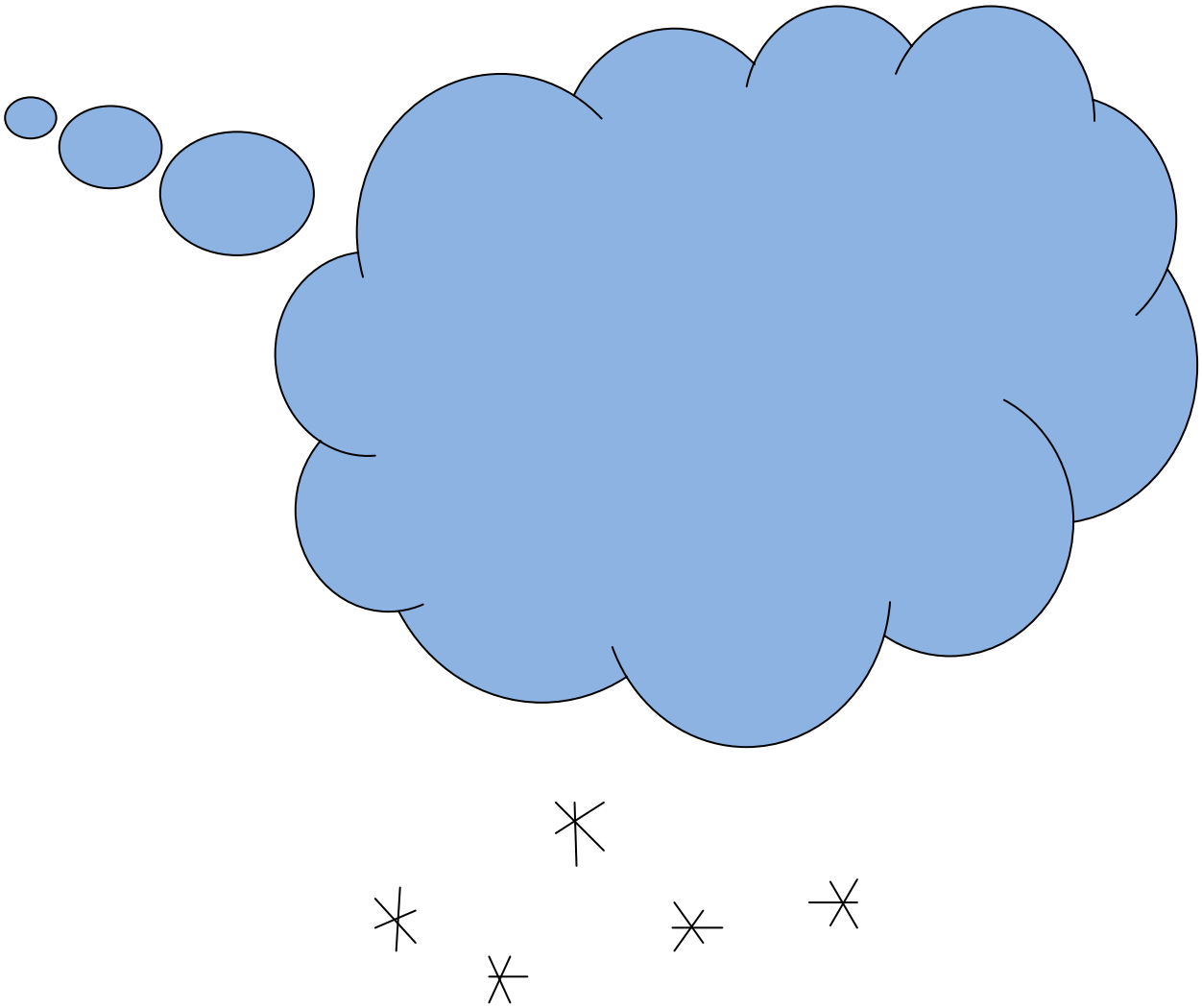

Celoroční sporty

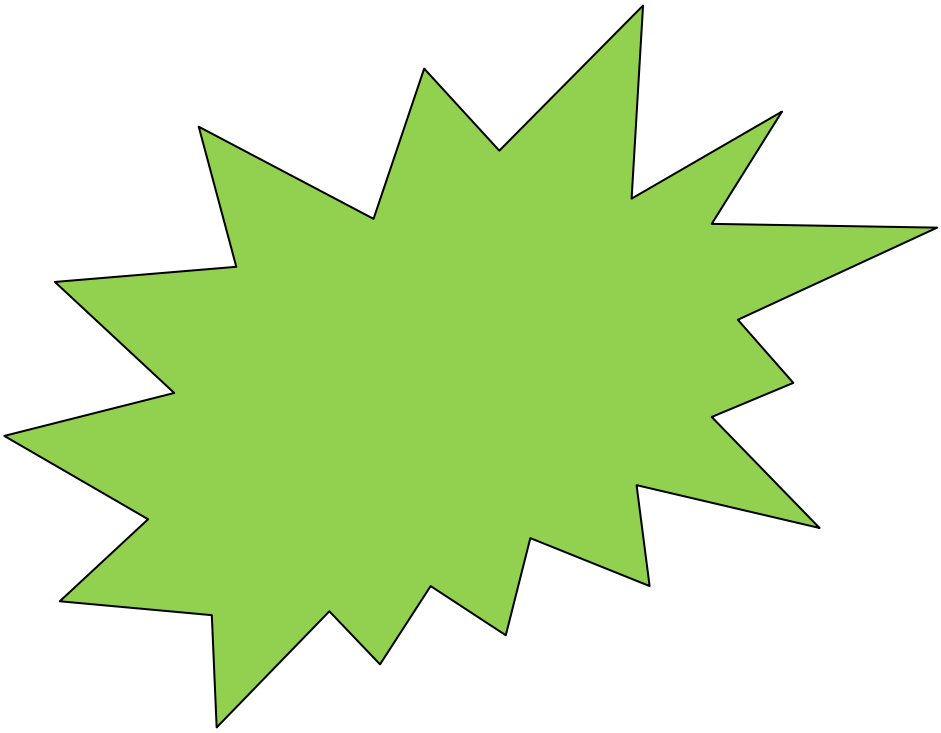

K rozstříhání:

FOTBAL	HOKEJ	ATLETIKA
TENIS	SÁŇKOVÁNÍ	PLAVÁNÍ
CYKLISTIKA	BADMINTON	IN-LINE BRUSLENÍ
LYŽOVÁNÍ	POTÁPĚNÍ	VESLOVÁNÍ
BOBOVÁNÍ	GYMNASTIKA	BĚH
FRISBEE	PLÁŽOVÝ VOLEJBAL	KRASOBRUSLENÍ
GOLF	SKOKY DO VODY	SKOKY NA TRAMPOLÍNĚ
VOLEJBAL	JÓGA	AEROBIC
FLORBAL	BASEBALL	VODNÍ LYŽOVÁNÍ
KANOISTIKA	HÁZENÁ	WINDSURFING

8. VOLNÝ ČAS

Do tabulky doplň informace – ptej se svých spolužáků, co dělají ve volném čase, jaké mají koníčky. K jednotlivým aktivitám uveď den, kdy se jim věnují.

Jméno/Aktivita	**Hra na hudební nástroj (ano – ne); doplň název nástroje**	**Sport – jaký**	**Kultura (kino, koncert, divadlo)**	**Péče o domácího mazlíčka** (pes, kočka…)	**Jiné (doplň)**

9. UTVOŘ VĚTY

Kartičky rozstříháme, žáci tvoří věty. *Do vět je možné doplnit další činnosti uvedených povolání a věty rozšířit.*

Pilot	řídí letadlo.
Zedník	staví domy.
Učitelka	nás učí ve škole.
Lékař	pečuje o naše zdraví, když jsme nemocní.
Veterinář	se stará o nemocná zvířata.
Kuchařka	vaří jídlo.
Cukrář	peče zákusky a dorty.
Zpěvák	zpívá písně.
Květinářka	prodává květiny.
Prodavačka	prodává v obchodě.
Klavírista	hraje na klavír.
Pekař	peče rohlíky, housky a chleba.
Kadeřnice	stříhá vlasy.
Švadlena	nám šije nové šaty.
Policista	se stará o naše bezpečí.
Herec	hraje v divadle.
Kominík	kontroluje komíny, čistí je.
Automechanik	opravuje auta.

10. PROTIKLADY (s popisem)

velký dům

malý dům

bílá

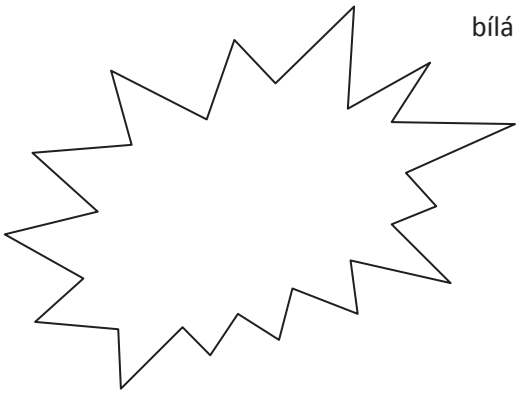

černá

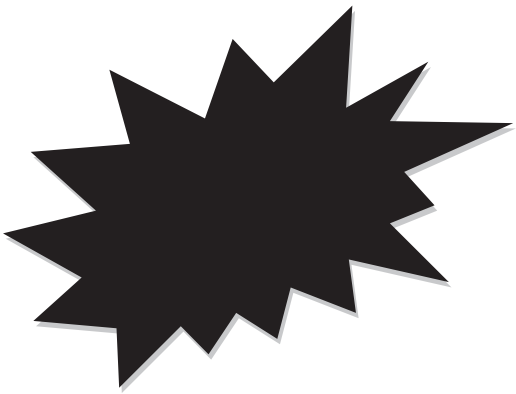

vysoký strom

nízký strom

nové kolo

staré kolo

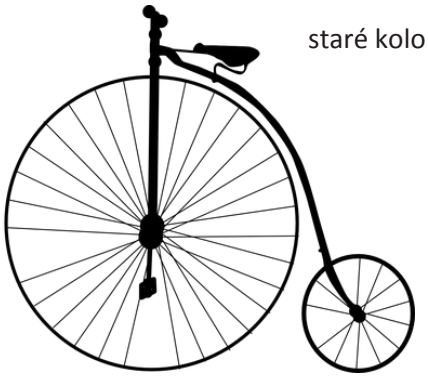

plný košík

prázdný košík

kyselý citron

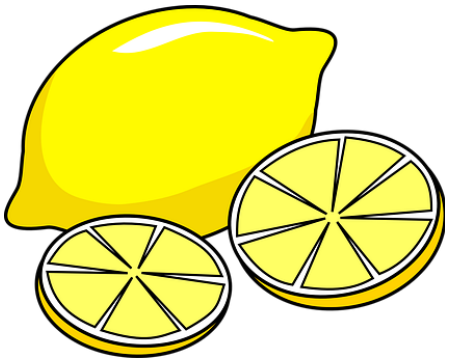

sladké jahody

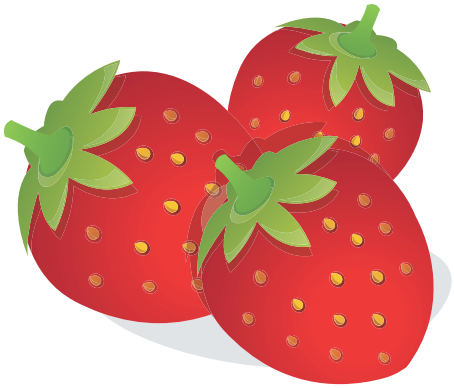

těžký kámen

lehké pírko

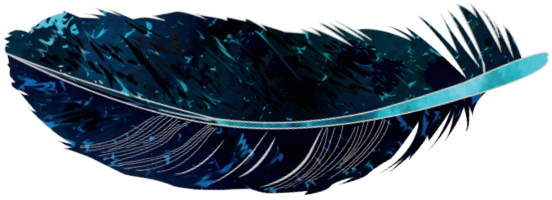

dlouhá tužka

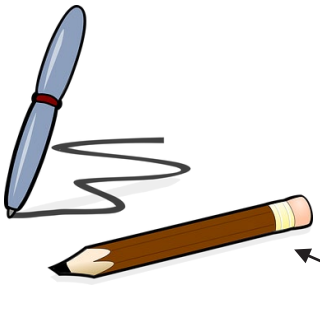

krátká tužka

otevřené okno

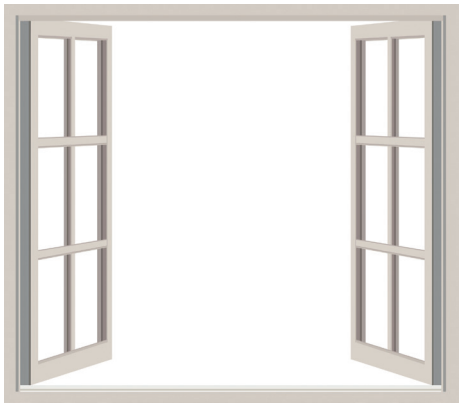

zavřené okno

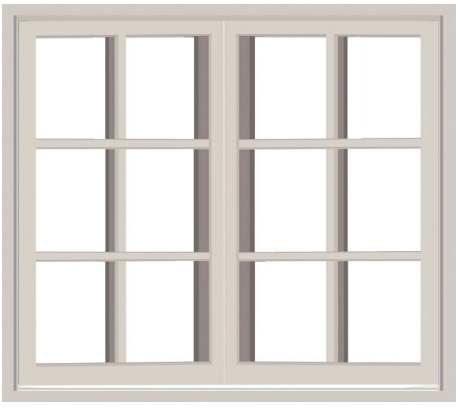

11. PROTIKLADY (bez popisu)

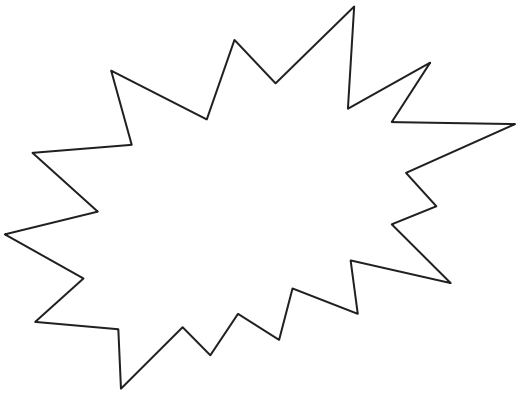

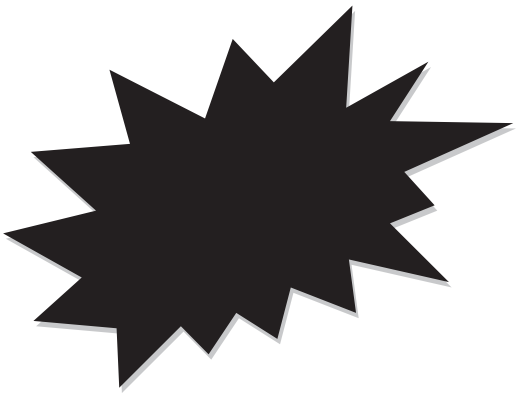

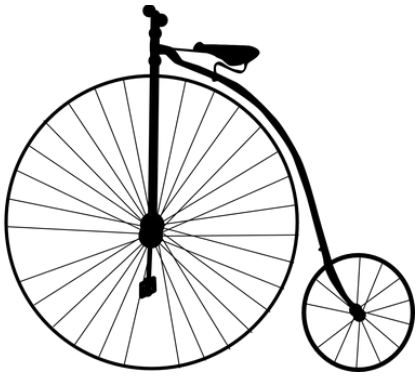

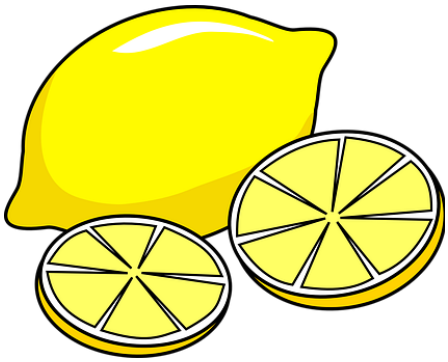

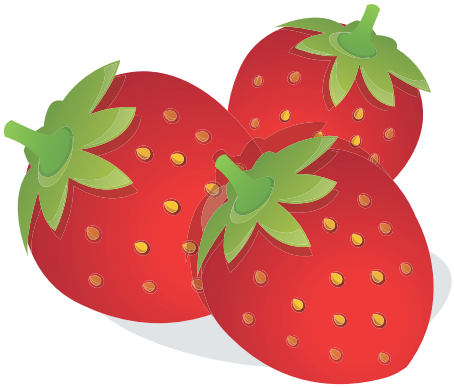

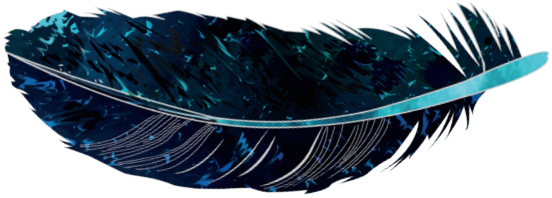

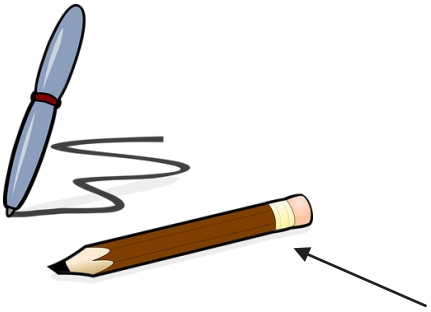

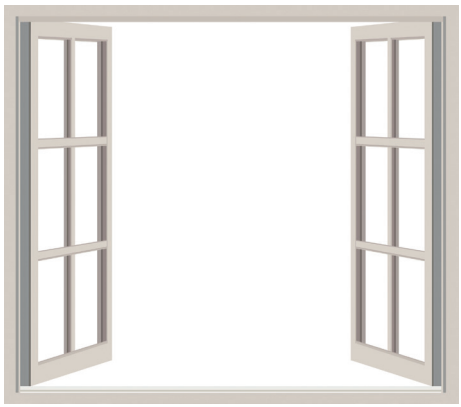

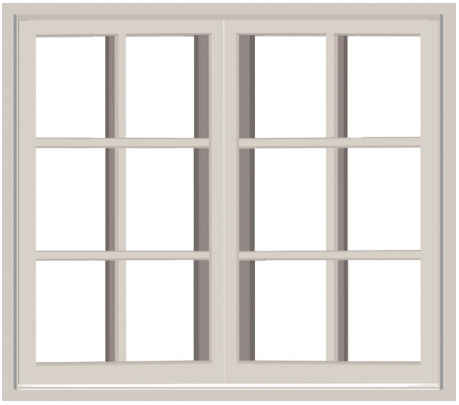

12. ANTONYMA – PEXESO (kartičky rozstříháme, hrajeme jako pexeso)

malý	**velký**	**vpředu**	**vzadu**	**nahoře**	**dole**
vpravo	**vlevo**	**den**	**noc**	**sever**	**jih**
bílá	**černá**	**štíhlý**	**tlustý**	**ležet**	**vstát**

východ	**západ**	**stát**	**sedět**	**nový**	**starý**
měkký	**tvrdý**	**vysoký**	**nízký**	**vysoko**	**nízko**
krátký	**dlouhý**	**málo**	**hodně**	**ráno**	**večer**
plný	**prázdný**	**zlý**	**hodný**	**dnes**	**včera**

13. ANTONYMA (Kartičky rozstříháme, utvořené dvojice antonym vlepíme do pracovního listu, určíme slovní druh – dle vzoru v pracovním listu.)

ŠTÍHLÝ	JIH
DEN	STARÝ
VPRAVO	PRÁZDNÝ
LEŽET	ZAPADAT (slunce zapadá)
VÝCHOD	TVRDÝ
SEVER	TLUSTÝ
ČERNÝ	VESELÝ
STÁT	SMUTEK
NOVÝ	NOC
MĚKKÝ	ZÁPAD
NAHOŘE	DOZADU
VYSOKÝ	POZDĚ
VYCHÁZET (slunce vychází)	VSTÁVAT
PLNÝ	HODNĚ
DOPŘEDU	BÍLÝ
RÁNO	PRAVÁ
KRÁTKÝ	VLEVO
BRZY	NÍZKÝ
MÁLO	NÍZKO
LEVÁ	DOLE
RADOST	BĚŽET
SMUTNÝ	VEČER
VYSOKO	DLOUHÝ

Zdroje:

Obrázky dostupné na:
Pixabay [online]. [cit. 2019-10-13]. Dostupné z: https://pixabay.com/cs/
Obrázky v 1. tématu jsou dostupné na:
Klipart Microsoft Word
Úvodní texty a cvičení:
vlastní

Mgr. Jitka Mikolášová

Spolu to zvládneme

Obálku s použitím fotografie z fotobanky navrhl a sazbu provedl Jan Kunz

Editorka: PaedDr. Eva Valášková Vincejová, PhD.

K vydání připravila Mgr. Hana Kalinová

Vydal Národní institut pro další vzdělávání,
Senovážné nám. 25, 110 00 Praha 1, roku 2019

Vytiskla tiskárna Optys, spol. s r. o., Dolní Životice

Vydání první

ISBN 978-80-7578-023-2

Aktuální informace o publikacích Národního institutu pro další vzdělávání
najdete na www.nidv.cz

NÁRODNÍ INSTITUT
PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ